

Govor varuhinje človekovih pravic dr. Simone Drenik Bavdek: *Dostopnost je temeljna človekova pravica in ne dodatek ali privilegij – je način, kako družba živi in diha: ali odpira prostor vsem ali pa izključuje in duši*; predstavitev projekta Geodetskega inštituta Slovenije z naslovom Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi; 19. marec 2026, Ljubljana

Spoštovani

g. Milan Brajnik, direktor Geodetskega inštituta Slovenije,
mag. Roman Rener, svetovalec direktorja Inštituta in vodja projekta, ki ga danes predstavljate,
minister za okolje, podnebje in energijo mag. Bojan Kumer,
g. Borut Sever, direktor FIHO,
cenjene udeleženke in cenjeni udeleženci današnje predstavitve,

pozdravljeni tudi v mojem imenu in v imenu institucije Varuha človekovih pravic. Najlepša hvala za povabilo.

Najprej iskreno čestitam Geodetskemu inštitutu Slovenije za izreden projekt **Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi**, ki kaže na izjemno širino in občutljivost inštituta tudi za družbena vprašanja. Mednarodna nagrada **Zero Project Award 2026** dokazuje, da projekt s svojimi rešitvami presega nacionalne okvire.

Projekt pri Varuhu spremljamo že leta, saj **pomembno prispeva k izboljšanju življenja oseb z oviranostmi oziroma invalidnostjo, s tem pa tudi k bolj vključujoči družbi**. Z vidika človekovih pravic je izredno pomemben, saj spodbuja enakost v družbi in preprečuje izključevanje in diskriminacijo. Zagotavljanje enakih možnosti, odprava ovir in uresničevanje pravic oseb z oviranostmi so namreč bistvo Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov. Projekti, kot smo mu priča danes, niso pomembni le zaradi izvirnih tehničnih rešitev, temveč predvsem zaradi svojega humanističnega sporočila: **prostor, v katerem živimo, mora biti dostopen vsem**.

Projekt, ki ga je financiralo ministrstvo, izvaja pa ga Geodetski inštitut Slovenije v sodelovanju z Nacionalnim svetom invalidskih organizacij, odraža tudi povezanost z lokalnim okoljem, kar je izrednega pomena. Zaradi svojega preteklega sodelovanja z inštitutom vem, da ste vrhunska strokovna institucija, ki deluje na področju celotne Slovenije in je tesno vpeta v lokalna okolja. Posebej pozdravljam vaše sodelovanje s slovenskimi občinami in vzpostavitev pregledovalnika **Dostopnost prostora**, ki osebam z oviranostmi omogoča načrtovanje svojih poti, hkrati pa je **opomnik lastnikom in upravljavcem prostora, da morajo ovire na pločnikih, cestah, križiščih, parkiriščih, javnih sanitarijah in drugih javnih površinah že končno odpraviti**.

Človekove pravice se uresničujejo v vsakdanjem življenju – kot je opozorila ena od avtoric Splošne deklaracije človekovih pravic Eleanor Roosevelt, naj jo citiram:

»Kje se pravzaprav začnejo univerzalne človekove pravice? V majhnih krajih, blizu doma – tako blizu in tako majhnih, da jih ni mogoče videti na nobenem zemljevidu sveta. Pa vendar so to svet posameznika; soseska, v kateri živi; šola ali univerza, ki jo obiskuje; tovarna, kmetija ali pisarna, kjer dela. To so kraji, kjer vsak moški, ženska in otrok išče enako pravičnost, enake možnosti, enako dostojanstvo brez diskriminacije. Če te pravice tam nimajo pomena, imajo le malo pomena kjerkoli drugje. Brez usklajenega delovanja državljanov za njihovo uveljavljanje blizu doma bomo zaman iskali napredek v širšem svetu.«

Pri Varuhu si prizadevamo za izboljšanje dostopnosti za vse. Izhajamo iz temeljnega načela, da mora **družba odpravljati ovire, ki posameznikom preprečujejo polno sodelovanje v skupnosti**. Pri Varuhu opozarjamo na vse vidike dostopnosti. Dostopnost namreč ne pomeni le ovir pri gibanju, ampak **tudi dostopne informacije, komunikacijo in storitve ter možnost, da vsak posameznik enakovredno sodeluje v družbi**. Zato se moramo kot družba zavedati tudi ovir, ki jih prinašajo senzorne oviranosti zaradi okvar vida ali sluha ter nevroloških posebnosti, pa tudi tistih, ki jih prinašajo intelektualne oviranosti. Ne nazadnje kot vse bolj dolgoživa družba ne smemo pozabiti na omejitve, povezane s staranjem. Vaš projekt k temu pomembno prispeva, saj povezuje stroko, podatke, infrastrukturo, umetno inteligenco in potrebe uporabnikov ter pomaga ustvarjati bolj vključujoč prostor.

Dostopnost je temeljna človekova pravica in ni dodatek ali privilegij – je način, kako družba živi in diha: ali odpira prostor vsem ali pa izključuje in duši.

Po raznih ocenah v Sloveniji živi skoraj **pol milijona ljudi**, ki se vsakodnevno srečujejo z ovirami pri dostopu do storitev, ključnih za kakovostno življenje.

[Nekateri zaradi stopnic ne morejo na določen urad. Slabovidni si ne morejo pomagati z informacijami na spletni strani brez prilagoditev za bralnike zaslona; ljudje z okvaro sluha ne slišijo javnih obvestil brez vizualnih alternativ; za marsikoga z intelektualno oviro je že en sam zapleten obrazec nepremostljiva ovira pri urejanju upravne zadeve. Ovire lahko otežujejo tudi dostop do izobraževanja ali delovnih mest, saj smo pri Varuhu ugotovili, da so številne javne zgradbe invalidom nedostopne.]

Razkorak med normativno ureditvijo in dejanskim stanjem v Sloveniji je pogosto še vedno velik. Pred dobrimi tremi leti smo pri Varuhu s posebnim poročilom opozorili na nedostopnost nekaterih centrov za socialno delo, ki so za mnoge osebe z oviranostmi prva vstopna točka do pomoči države. Če do pravice v vsakdanjem življenju ni mogoče priti pravočasno ali brez nerazumnih ovir, **potem ta pravica dejansko ne obstaja**.

A že ob prvem poslovanju institucije Varuha izven sedeža v mojem mandatu smo na terenu naleteli na prav tak primer: stopnice v stavbi CSD. **Po Zakonu o izenačevanju možnosti invalidov bi morali biti vsi objekti v javni rabi do 11. decembra lani univerzalno dostopni. Ta in drugi primeri iz prakse kažejo, da je – žal – drugače.**

Opozarjali smo tudi na primere, ko rešitve formalno obstajajo, v praksi pa niso ustrezne: na primer dvigalo do javnih najemnih stanovanj za starejše, ki ni primerno za osebe na invalidskih vozičkih. Ali neuresničene zakonske obveznosti glede enake dostopnosti javnega potniškega prometa za osebe z oviranostmi. Dodajam še, da digitalizacija zdravstvenih storitev in komunikacije z institucijami ali raznimi zavodi, centri, agencijami ne sme kratiti pravice do informacij, pravice do dostopa do zdravnika ali katere koli druge pravice.

Spoštovani,

družba, ki vključuje svoje najbolj ranljive prebivalce, mora postati družba prihodnosti.

A vključevanje ne sme biti le slogan, postati mora pravno in dejansko zagotovljena realnost. Ko znamo načrtovati prostor in storitve z mislijo na sočloveka, smo resnično na pravi poti do vključujoče družbe. Torej družbe, ki se prilagaja potrebam ljudi. V Sloveniji pot do tja še zdaleč ni zaključena. A vaš projekt je ena svetlih točk na njej.

Naj zaključim z željo, da bi bilo na poti do vključujoče družbe še več takšnih svetlih točk.

Še enkrat čestitam in hvala za vašo pozornost.